

Presenting a Model for Family Education in Schools (Case: Kerman Province)

ARTICLE INFO

Article Type

Analytical Review

Authors

Mahdieh Shahsavari Goghari ¹,
Mahmoud Sabahizadeh ^{2*},
Kolsoom Nami ³,
Nadergholi Ghorchian⁴

How to cite this article

Mahdieh Shahsavari Goghari,
Mahmoud Sabahizadeh, Kolsoom
Nami, Nadergholi Ghorchian,
Presenting a Model for Family
Education in Schools (Case: Kerman
Province), *Journal of Islamic Life Style
Centered on Health*. 2019;3(4):214-
226.

1. PhD Student, Department of Educational Management, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran.

2. Assistant Professor, Department of Educational Management, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran (Corresponding Author).

3. Assistant Professor, Department of Educational Management, Bandar Abbas Branch, Islamic Azad University, Bandar Abbas, Iran.

4. Professor, Department of Educational Sciences, Research Sciences Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: mahmoudsabahi@yahoo.com

Article History

Received: 2019/10/13

Accepted: 2019/12/10

ePublished: 2019/12/21

ABSTRACT

Purpose: The aim of this study was to provide a model for family education in Kerman schools. The foundations of human upbringing are formed in the family.

Materials and Methods: Family education programs are effective in coordinating home and school education methods and strengthening the relationship between parents and educators. The approach of this research is qualitative and the grounded theory method was used. The statistical population of this study includes interviews with 21 family education teachers. In general, 6 main categories and 32 sub-categories were explained through interviews and open coding.

Findings: Family education by presenting the process of growth path and physical and mental characteristics of children in each educational period for parents, is a suitable platform for effective and useful interaction of parents with the education system of children, which can partially compensate for this deficiency.

Conclusion: By applying educational materials in educating children, rush to their aid and fill the information gaps that have been created in the home and school environment in the field of education, by providing appropriate solutions.

Keywords: Family Education, Parents and Teachers Association, Teachers, Solutions

ارائه مدلی جهت آموزش خانواده در مدارس (مورد: استان

کرمان)

مهدیه شهسواری گوغری^۱،

دانشجوی دکتری، گروه مدیریت آموزشی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران.

محمود صباحی زاده^{۲*}،

استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران (نویسنده مسئول).

کلثوم نامی^۳،

استادیار، گروه مدیریت آموزشی، واحد بندرعباس، دانشگاه آزاد اسلامی، بندرعباس، ایران

نادرقلی قورچیان^۴

استاد، گروه علوم تربیتی، واحد علوم تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، ارائه مدلی جهت آموزش خانواده در مدارس کرمان بود. پایه‌های تربیت انسان در خانواده شکل می‌گیرد. **مواد و روش‌ها:** برنامه‌های آموزش خانواده در هماهنگ ساختن روش‌های تربیتی خانه و مدرسه و تقویت ارتباط اولیا و مربیان مؤثرند. رویکرد این پژوهش کیفی بوده و از روش نظریه زمینه‌ای استفاده شد. جامعه آماری این پژوهش شامل مصاحبه با تعداد ۲۱ نفر از مدرسین آموزش خانواده می‌باشد. با مصاحبه‌های انجام شده و انجام کدگذاری باز، به طور کلی ۶ مقوله اصلی و ۳۲ مقوله فرعی تبیین شدند.

یافته‌ها: آموزش خانواده با مطرح کردن فرایند مسیر رشد و ویژگی‌های جسمی و روانی کودکان در هر دوره تحصیلی برای اولیا، بسترساز مناسب برای تعامل مؤثر و مفید اولیا با نظام تعلیم و تربیت فرزندان است که تا حدودی می‌تواند این کمبود و نقص را جبران نماید.

نتیجه‌گیری: با کاربردی نمودن مطالب آموزشی در تعلیم و تربیت فرزندان، به یاری آنان بشتابد و خلأهای اطلاعاتی را که در محیط خانه و مدرسه در زمینه‌ی مباحث تعلیم و تربیت ایجاد گردیده است، با ارائه‌ی راهکارهای مناسب، پر نماید.

کلید واژه‌ها: آموزش خانواده، انجمن اولیا و مربیان، مدرسین، راهکارها

تاریخ دریافت: ۱۳۹۸/۰۷/۲۱

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۹/۱۹

*نویسنده مسئول: mahmoudsabahi@yahoo.com

مقدمه

نقش تربیتی خانواده در هیچ زمان و شرایطی نمی‌تواند به وسیله سایر عوامل تحقق پیدا کند. به همین منظور و برای اصلاح بهبود و تغییر در دانش، بینش و رفتار والدین نسبت به فرزندان برنامه‌هایی نظیر آموزش خانواده، جزء برنامه‌های نظام‌های آموزش و پرورش بیشتر کشورها قرار گرفته است. پژوهش‌های متعددی نشان داده است که هر قدر والدین داناتر و آگاه‌تر باشند، با مشکلات کمتری روبه‌رو می‌شوند؛ از سوی دیگر خانواده‌هایی که نسبت به نقش‌ها، وظایف و مسئولیت‌های خود بیشتر آگاهی دارند، بهتر می‌توانند با فرزندان‌شان رابطه برقرار کنند و آنان را در این دوره حساس و پرانرژی به طریق مطلوب هدایت نمایند (۱). فرهادی (۲)، حسینی حیدری و همکاران (۳)، بختیاری و پیرزاده (۴)، حکیم‌زاده میرزاییگی و رسولی (۵)، مظاهری (۶)، آزادمرزآبادی و زارعی (۷)، ابراهیم‌تبار و عمادیان (۸)، مزاروس و همکاران (۹)، کریستین سون و کونولی^۱ (۱۰)، چرچیل و کیکفر^۲ (۱۱)، هازار و میلر^۳ (۱۲)، بر ضرورت آموزش خانواده‌ها تأکید دارند. جان و همکاران^۴ در تحقیق خود نشان داد رابطه همبستگی بین آموزش خانواده و پیشرفت دانش‌آموزان در سوئد وجود دارد. هر چه سواد والدین بیشتر، پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نیز بهتر و بهبود یافته‌تر بود (۱۳). نتایج تحقیق لارس و اوریال^۵ نیز نشان داد، مشارکت در فرایندهای تصمیم‌گیری، مشارکت در ارزیابی فرایندهای آموزشی و مشارکت در فعالیت‌های آموزشی خطاب به دانش‌آموزان و خانواده‌های آن‌ها، در بهبود عملکرد مدرسه و زندگی مشترک در مدارس کمک می‌کند. آموزش خانواده یعنی دادن اطلاعات و آگاهی‌های لازم به والدین در جهت داشتن یک خانواده موفق و پویا که هر یک از اعضای خانواده به درستی وظایف و نقش‌ها و مسئولیت خود را در برابر سایر اعضای خانواده، افراد جامعه و آفریدگار خود به نحو مطلوبی اجرا می‌کنند (۱۴). همچنین نتایج ابراهیم‌تبار و عمادیان نشان داد که برنامه کلاس‌های آموزش خانواده موجب افزایش پیوند والدینی و کاهش رفتارهای پرخطر نوجوانان شده است (۸).

در جامعه پیشرفته کنونی، خانواده مسائل و مشکلات گوناگونی دارد. اول از هر چیز، هماهنگی فرهنگ و روش‌های رفتاری زن و شوهر است که پس از تشکیل خانواده ضروری است (۱۵). پس از آن، مراقبت‌های بهداشتی دوران بارداری، مراقبت‌های کودک شیرخوار، تنظیم روابط کودک با افراد خانواده، آموزش‌های پیش-دبستانی و آمادگی کودک برای رفتن به کودکستان و دبستان، امور تحصیلی کودک، رویارویی فرزند با دوران نوجوانی و چگونگی ارتباط با او در این دوران، انتخاب رشته تحصیلی فرزندان و انتخاب دوستان و معاشران، چگونگی گذراندن اوقات فراغت، علائق و گرایش‌های عاطفی در فرزندان از جمله مسائلی هستند که خانواده با آنها روبروست. در صورتی که هر یک از این مسایل به طور آگاهانه حل نشود می‌تواند خانواده را از حالت عادی خارج کرده و مشکل آفرین گردد (۱۶). از سوی دیگر اگر بخواهیم تمام

4 - Jan-Eric, G. Kajsa Yang

5 - Lars & Oriol

1 - Konoly

2 - Churchill, Kieckhefer

3 - Hazzard, Miller

نشده است. در حال حاضر، بنا به اظهار مسئولین در بودجه‌ی سازمان آموزش و پرورش استان کرمان درصد خیلی کمی به این عنوان (آموزش خانواده) در نظر گرفته شده است در صورتی که کیفیت- بخشی با کمترین اعتبار مالی و برخورداری از نیروی انسانی متخصص امری محال می‌باشد. به هر صورت چنانچه به فرایند آموزش خانواده در ابعاد مختلف توجه نشود، در نهایت باعث افت کیفیت آموزش و ناکامی نظام آموزش خواهد شد. پس توجه به آموزش خانواده و شناسایی موانع و راه‌های کیفی‌سازی آن به اندازه‌ی تعلیم و تربیت اهمیت دارد. گرچه با شکل‌گیری جلسات آموزش خانواده در طی سالیان گذشته، گام مهم و ارزشمندی برداشته شده است، اما حفظ و تداوم جذابیت و اثربخشی این جلسات در قدم بعدی، نیازمند تنوع و تحول در روش‌های برگزاری و محتوای جلسات آموزش خانواده است (۲۱).

با توجه به آنچه بیان گردید، نگارنده معتقد است که نظام خانواده به دلیل اهمیت و ارزش بالای آن و به دلیل نهادینه‌ترین نهاد اجتماعی و همین‌طور به واسطه‌ی قدرت بی‌همتای تأثیرگذاری آن بر رفتار و روحیات فرد و فرهنگ و افکار جامعه، می‌بایست به طور مستمر و منطقی به تجزیه و تحلیل بازخورد عملکرد خود و حتی جامعه‌ی متبوع خود بپردازد و با عنایت به ورود تکنولوژی به کشورهای جهان سوم و ایجاد تحولات سریع و شتابنده در جوامع در حال توسعه از جمله کشور ما و فرآیندهای پیدا و پنهان اشاعه و تبادل و تهاجم فرهنگی ایجاب می‌کند و حتی این شرایط الزام می‌کنند، تا در زمینه‌ی بسیاری از طرز تلقی‌ها، انگاره‌ها، مناسبات، توقعات، ارزش‌سنجی‌ها، اولویت‌بندی‌ها و نظایر آن تجدیدنظر کرده و به بررسی مجدد آن‌ها بنشینیم. چرا که خانواده‌ها در صورتی می‌توانند از آسیب مصون مانده و قدرت و قداست سابق خود را حفظ و حتی مقتدرانه سلامت جامعه را تضمین نمایند که به اطلاعات، روابط و دستاوردهای علوم مختلف روز مجهز شده و روش‌های تربیتی و انتظارات و توقعات فردای خود را از خود و دیگر اعضا خانواده و جامعه و جهان بر آن اساس برنامه‌ریزی نمایند؛ و طبیعی است بدست آوردن این اطلاعات که به شکل فراینده و سرسام‌آوری در حال ورود و عرضه است، نیازمند مطالعه و تحقیق و آموزش است (۱۶). به همین خاطر امر آموزش مداوم و مستمر و الزامی خانواده در اکثر کشورهای پیشرفته‌ی دنیا بصورت یک الزام اجتماعی و یک فرهنگ پذیرفته شده در آمده است. به عنوان نمونه در کشور ژاپن سیاست بهسازی سازمان یافته‌ی خود را که «کایزن» می‌نامند، از خانواده شروع کرد و آموزش‌های خانواده را مبنای تحولات و دگرگونی سایر سازمان‌ها قرار داد، و یا در کشور چین، با توجه به تعداد جمعیت و حرمت و نقش خانواده، برنامه و قانونی حاکم است که هیچ جوان چینی بدون موفقیت در سیستم مدون و برنامه‌ریزی شده و رسمی کلاس‌های آموزشی خانواده و دریافت مدرک رسمی معتبری همپای شناسنامه ملی، نمی‌تواند اقدام به ازدواج و تشکیل خانواده نماید و بسیاری از احاد جامعه به دلیل عدم توفیق در برآیندهای این آموزش از تشکیل خانواده محروم می‌مانند (پیام یونسکو در ایران، شماره مخصوص آموزش چین، آبانماه ۱۳۷۸). پس در دنیایی که پیش رو داریم امر آموزش و ضرورت تشخیص مطلوبیت‌هایی که باید آموخته شوند، نشانه‌ی سطح آگاهی و کمال

خانواده‌ها به آموزش‌های مورد نیاز خود دست یابند گستردگی وسیعی در امر آموزش لازم می‌آید. از سوی دیگر تنوع نیازها و خواست‌های آموزش خانواده‌ها، موجب شده است که برگزاری دوره‌های آموزشی با مشکلاتی از نظیر محتوای آموزشی و امور اجرایی مواجه گردد (۱۷).

برای آموزش والدین لازم است در هر منطقه، نیازهای آموزشی آنان به طور دقیق شناسایی شده و براساس آنها برنامه آموزشی طراحی شود، زیرا که باید به طور دقیق مشخص شود والدین در هر موضوع تربیتی در چه سطحی هستند و سطح مطلوب کدام است (۱۸). همچنین اگر طیف گسترده‌ی خانواده‌ها را از نظر میزان علاقه و انگیزه‌های آموزشی و نیز سطح سواد و معلومات اولیه‌ی آنان در نظر داشته باشیم می‌توان تصور کرد که آموزش‌های خانواده تا چه حد وسیع و متنوع خواهد بود (۱۹). سازمان یا ارگانی خاص برای هدایت برنامه‌های آموزشی خانواده‌ها وجود ندارد و این امر موجب شده است که برنامه‌های مختلفی از سوی سازمان‌ها و وزارت خانه‌های مختلف اجرا شود ولی از انجام و هماهنگی و در نتیجه از کارایی کافی برخوردار نیست. عدم وجود خط‌مشی کلی در آموزش خانواده سبب شده است که دوره‌های مناسب برگزار شده توسط مجریان به صورت مقطعی و سلیقه‌ای نباشد، شیوه‌های رایج دوره‌های آموزش خانواده، عمدتاً سخنرانی است و این دوره‌ها بیشتر به شکل مدرسه‌ای اداره می‌شود. در صورتی که این شیوه آموزش برای خانواده‌ها از کارایی لازم برخوردار نخواهد بود. نتایج تحقیقی درودی نشان داد عدم وجود نیروهای متخصص برای آموزش خانواده و ساختارمند نبودن آموزش خانواده، فقدان نیازسنجی آموزش به منظور تبیین نیازهای ویژه آموزش پدران و مادران از مشکلات برنامه‌های آموزش خانواده می‌باشد (۲۰). همچنین اقدسی و همکاران (۲۱) و گروه دین و اندیشه به توجه به نیازهای آموزشی والدین به منزله مهم‌ترین مسئله در آموزش خانواده تأکید کرده‌اند. نورالدین در پژوهش خود، مهم‌ترین اهداف کلاس‌های آموزش خانواده از سوی والدین را به ترتیب، آشنایی با مباحث روان‌شناسی رشد، آشنایی با مباحث تربیت جنسی، آشنایی با مشکلات تحصیلی و ارتباط مؤثر خانه و مدرسه برشمرده است (۲۲). حکیم‌زاده و همکارانش در تحقیقات به عمل آمده به این نتیجه رسیدند که نیازهای اخلاقی-مذهبی مهم‌ترین نیاز آموزشی اولیا، در برنامه‌های آموزش خانواده بوده و نیازهای اجتماعی-فرهنگی، روان‌شناختی-تحصیلی فرزندان، مسائل نوپدید و مسائل جسمی-بهداشتی به ترتیب در اولویت بعدی قرار دارند (۵).

برخی منابع و نوشته‌ها و همچنین شواهد موجود، اظهارنظر مدرسین و کارشناسان انجمن اولیا و مربیان و دست‌اندرکاران برگزاری کلاس‌های آموزش خانواده در می‌یابیم که از کلاس‌ها، استقبال چندانی نمی‌شود، و یا به عبارتی، اعتبار و شایستگی خود را نزد اولیای دانش‌آموزان از دست داده به طوری که عدم شرکت در این کلاس‌ها نزد اولیای دانش‌آموزان به صورت امری طبیعی درآمده است. در حال حاضر در این کلاس‌ها نه تنها استقبال چندانی نمی‌شود، بلکه آن را اتلاف وقت می‌دانند. گرچه پس از پیروزی انقلاب اسلامی برای توسعه و کیفیت‌بخشی کلاس‌های آموزش خانواده در استان اقداماتی انجام گرفته اما اینگونه اقدامات چندان مؤثر واقع

نیروی انسانی آن جامعه است، و در حقیقت نقد کردن خود و اصلاح اشتباهات، عملکردها و برنامه‌ها مصداق تنویر افکار و حتی باسواد بودن است. حال این سؤال مطرح است که برنامه‌های تدوین شده برای آموزش خانواده براساس مبانی نظری صحیح و محکمی تدوین گردیده است؟ از طرفی سؤال دیگری که مطرح می‌شود این است که برنامه‌های آموزش خانواده که مبنای عمل مدرسان قرار می‌گیرند، تا چه حد هم‌سو و هماهنگ با مبانی نظری تدوین شده در این زمینه می‌باشند؟ بنابراین با توجه به اینکه در رابطه با آموزش خانواده مطالعات چندی در داخل و خارج از کشور صورت گرفته ولی تا بدین جا، پژوهشی با عنوان ارائه مدلی جهت آموزش خانواده در مدارس انجام نشده است، پژوهشگر به شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های آموزش‌های خانواده پرداخت. لذا نظام تعلیم و تربیت، نیازمند طراحی، تدوین و ارائه برنامه آموزش خانواده است تا بتواند آموزش کارآمدتر و مؤثرتری را برای خانواده‌ها در این حوزه فراهم کند.

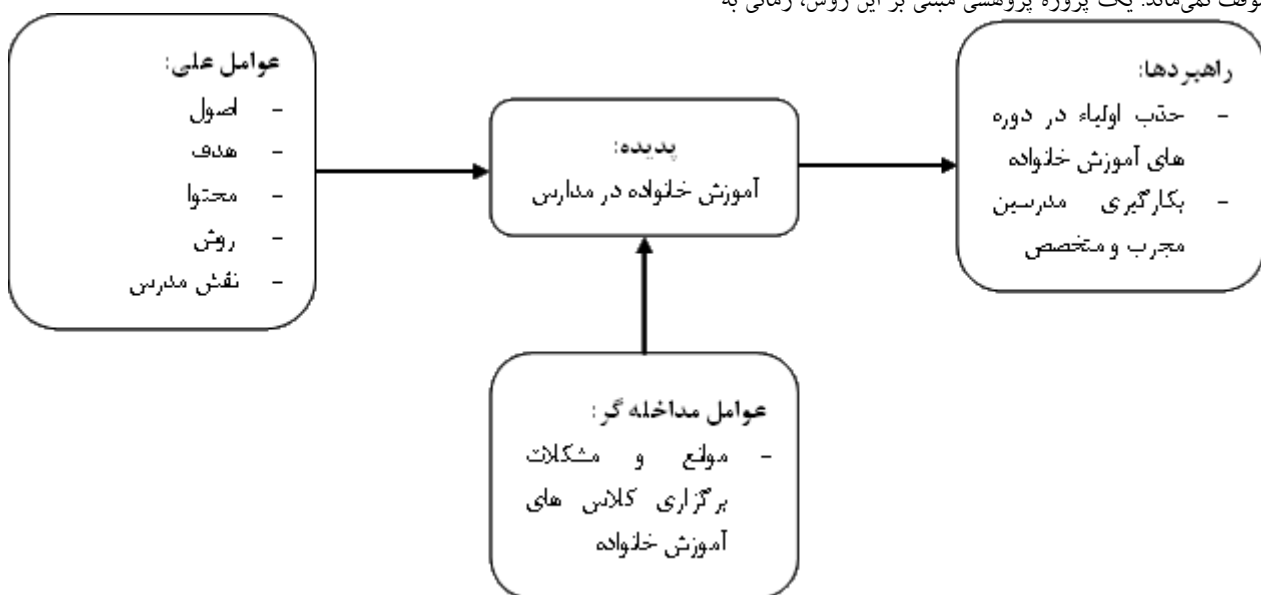
مواد و روش‌ها

در این پژوهش به منظور ارائه مدلی جهت آموزش خانواده در مدارس استان کرمان به صورت کیفی از استراتژی نظریه زمینه‌ای استفاده شده است. در این مرحله که با هدف تعیین ابعاد و مؤلفه‌های آموزش‌های خانواده بود؛ مفاهیم، مؤلفه‌ها و ابعاد و ویژگی‌های برنامه‌های آموزش خانواده از طریق تحلیل اسناد و مصاحبه نیمه سازمان یافته شناسایی و مشخص گردید. کدگذاری در تحقیق کیفی و کدگذاری در تحلیل محتوا از اهمیت بسیار زیادی برخوردار هستند. کدگذاری، بخشی از فرایند تولید دانش و خلق نظریه در روش تئوری گراند یا نظریه داده بنیاد می‌باشد. این نظریه با مطرح کردن پرسش یا پرسش‌های پژوهشی آغاز و با جمع‌آوری داده‌ها از راه مصاحبه‌های عمیق و یا مشاهده تأملی در طول زمان شکل گرفته و با تحلیل نظام‌مند و مداوم آن ادامه می‌یابد و در نهایت به تولید دانش ختم می‌گردد و با ارائه نظریه به ثبات می‌رسد، اما در آن متوقف نمی‌ماند. یک پروژه پژوهشی مبتنی بر این روش، زمانی به

موفقیت می‌رسد که محصول پژوهش آن، نه فقط پاسخ به پرسش‌های اولیه تحقیق، بلکه خود تولیدکننده سؤالات جدید باشد تا موضوع تحقیقات بعدی را نیز فراهم آورد. این روش، یکی از انواع روش‌های پژوهش کیفی می‌باشد که هدف اصلی آن بیان فرآیندهای اجتماعی، تربیتی و پرورش تئوری است. روش مذکور با رویکردی متفاوت، پژوهشی از نوع اکتشافی می‌باشد و در تحلیل داده‌ها با رهیافت تحلیل مقایسه‌ای مداوم، در چارچوب سه مرحله کدگذاری باز، کدگذاری محوری، و کدگذاری گزینشی به انجام می‌رسد. در مرحله کدگذاری باز مفاهیم مورد نظر از مصاحبه‌های انجام شده استخراج می‌شوند، پس از کدگذاری باز، کدگذاری محوری بر اساس مفاهیم استخراج شده به تبیین مقوله‌های فرعی می‌پردازد و در نهایت کدگذاری گزینشی انجام می‌گردد. به دلیل کیفی بودن پژوهش، روش نمونه‌گیری هدفمند است. تعداد نمونه‌ها ۲۱ نفر انتخاب شد. چرا که آنچه در نظریه داده بنیاد از آن به کفایت نظری یاد می‌شود از ۲۱ نمونه اول حاصل شد طوری که به موازات انجام مصاحبه‌ها و برجسب زنی اولیه مفاهیم، بعد از مورد بیستم مفهوم تازه‌ای یافت نشد.

یافته‌ها

مقولات فرعی به دست آمده در مرحله کدگذاری محوری، در قالب چارچوب مدل پارادایمی تنظیم شدند که این مدل به اصول، اهداف، محتوا، روش، نقش مدرس و موانع و راهکارهای آموزش خانواده در مدارس استان کرمان می‌پردازد. با مصاحبه‌های انجام شده و انجام کدگذاری باز، به طور کلی ۶ مقوله اصلی و ۳۲ مقوله فرعی تبیین شدند. پس از آن با انجام کدگذاری محوری مقولات فرعی به یکدیگر و مقولات اصلی مرتبط شدند و همچنین نوع مقولات از نظر علی، مداخله‌گر، راهکارها مشخص گردیدند. مقولات فرعی و مقولات اصلی حاصل از تحلیل و فرآیند کدگذاری به صورت ذیل می‌باشد:

شکل ۱- الگوی پارادایمی داده بنیاد آموزش خانواده در مدارس

شرایط علی:

شرایط علی مقوله‌هایی مربوط به شرایطی که بر مقوله محوری تأثیر می‌گذارند. شرایط علی رویدادهایی است که موقعیت‌ها، مباحث و مسائل مرتبط با پدیده را خلق و تا حدودی تشریح می‌کنند که چرا و چگونه افراد و گروه‌ها به این پدیده مبادرت می‌ورزند. در واقع، منظور از شرایط علی، رویدادها و اتفاقاتی است که بر این پدیده تأثیر گذاشته و منجر به بروز آن می‌شوند. در این پژوهش، شرایط علی، عواملی می‌باشند که باعث برگزاری موفق آموزش خانواده در مدارس می‌شوند.

• اصول

بنابه تفسیر مصاحبه‌های انجام شده، اصول، از ابعاد کلاس‌های آموزش خانواده از دیدگاه مدرسان آموزش خانواده می‌باشد. مقوله اصلی اصول با استفاده از مقولات فرعی اصل مخاطب شناسی، اصل جامعیت، اصل همه جانبه‌نگری، اصل تدریجی بودن، اصل استمرار و پویایی آموزش و اصل فطرت قابل تفسیر می‌باشد.

اصل مخاطب شناسی

توجه به مخاطب شناسی در آموزش بسیار حائز اهمیت بوده و لازم است تا برای ایجاد انگیزه و علاقه هر چه بیشتر در مخاطبان مفاهیم باتوجه به شناخت علایق مخاطبان بیان شود تا افراد بتوانند هر چه بیشتر با آن ارتباط برقرار کنند.

توجه به نیازهای مخاطبان در برنامه‌های آموزش خانواده قرار گیرد. آموزش والدین باید نیازهای مختلف آنها را پاسخ گوید و به آنها آگاهی کافی دهد.

باید نیازسنجی ما به روز باشد (طبق مسائل روز برنامه‌ریزی کنیم)، اما متأسفانه نیازسنجی‌هایی که انجام شده علمی نیست. یعنی براساس حدس و گمان خودمان یا آنچه در کشور اتفاق می‌افتد ادعا می‌کنیم براساس مسائل یا نیازهای روز جامعه‌ی ما است.

با توجه به اینکه در دوره‌های آموزش خانواده طیفی ناهمگنی از خانواده‌ها شرکت می‌کنند که از جهات مختلف فرهنگی، اطلاعاتی و سنی و امثالهم با هم متفاوتند، بنابراین برنامه‌ها باید با شرایط مخاطبین هماهنگ باشند.

اصل جامعیت

به این معناست که برنامه‌ریزی جامع آموزش باید تمام دوره‌های آموزش رسمی، هم‌چنین تعلیمات و انواع دیگر آموزش غیررسمی را در برگیرد و علاوه بر مسائل آموزشی، به امور سایر امور روزمره نیز توجه داشته باشد. از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان، تدوین برنامه‌ی مدون خاصی را با یک سری سرفصل‌ها و برنامه‌های کلی توسط آموزش و پرورش در اصل جامعیت باید مدنظر قرار گیرد. آنها در این زمینه اظهار کردند:

بنابراین برای آموزش خانواده برنامه‌ریزی مدون‌تری لازم می‌باشد. الان به نظر می‌رسد آموزش و پرورش برنامه‌ی مدون خاصی برای کلاس‌های آموزش خانواده ندارد.

وجود نگرش سیستمی به منظور آموزش مؤثر و نتیجه بخش برای اولیاء از مهمات آن است. این نگرش سیستمی باید هم بین محتوای مطالب و هم در فرایند زمانی ارائه‌ی آن، منظور گردد که در این حالت امکان تغییر نگرش و تغییر رفتار در اولیا فراهم می‌گردد.

اصل همه جانبه نگری

در الگوی آموزشی، نگاه چندوجهی به تمامی عناصر آموزشی و تربیتی می‌باشد. توأم بودن رشد همه جانبه‌ی فرد متربی با حفظ آرامش او از عواملیست که از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان نشان دهنده اصل همه جانبه نگری می‌باشد. مصاحبه‌شوندگان در این باب بیان داشتند:

رشد بدون آرامش (توأم بودن با اضطراب) و بالعکس آرامش بدون رشد سالم، هر یک فطرت متربی را راکد نگه داشته یا وضعیتی نامتناسب و غیرمتعادل برای متربی بوجود خواهد آورد.

برنامه‌ی رسیدن به هدف تربیت می‌بایست مبتنی بر اصل همه جانبه (نگاه به جنبه‌های مختلف انسان) باشد.

اصل تدریجی بودن

در توصیف اصل تدریجی بودن، مصاحبه‌شوندگان به دو مفهوم اجرای مرحله به مرحله مسائل تربیتی و برگزاری مدون، سازمان یافته، مستمر و هدفمند برنامه‌های آموزش خانواده اشاره داشتند. آنها در این زمینه بیان کردند:

مسائل تربیتی، تدریجی و مرحله به مرحله است و باید از هر گونه خشونت و یا مقاومت کردن خودداری کرد.

برای تربیت اصل آهسته، آهسته و گام به گام قدم برداشتن است نه به یک دفعه و شتاب زده.

اصل استمرار و پویایی آموزش

به معنای پویا و قابل انعطاف پذیری آموزش‌ها و تربیت فرزندان متناسب با زمان خودشان می‌باشد. مصاحبه‌شوندگان در اینباره بیان کردند:

گرچه تعالیم ارزشمند اسلام دارای پویایی است تا انسان‌ها را برای آینده تربیت کند، زیرا پویایی و انعطاف‌پذیری در بطن دین اسلام قرار دارد و همین خصیصه باعث شده است که متناسب با زمان حرکت کند.

در دوره‌های آموزش خانواده باید آموزش‌ها به روز شوند، چون که برنامه‌ها و آموزش‌های سنتی و قدیمی دیگر جوابگو نیست.

اصل فطرت

در توصیف اصل فطرت در آموزش، به آموزش مبتنی بر فطرت در ابعاد انسانی، عقلانی، جسمانی و اعتقادی به دور از اجبار، از سوی مصاحبه‌شوندگان اشاره شده است. آنها اظهار داشتند:

انسان‌ها فطرتاً خداجو و پاک آفریده شده‌اند. خداجویی امری فطری است و انسان‌ها ذاتاً خداجو هستند. اعمال تربیت دینی را نباید به افراد تحمیل کرد. چرا که فطرت و سرشت هر انسانی به دنبال آموزش همراه با لطافت و نرمی است.

نباید با زور و تحمیل و اجبار، آموزش را به آنها ارائه دهند.

• هدف

هدف یکی از ابعاد آموزش خانواده از دیدگاه مشارکت کنندگان در پژوهش حاضر در نظر گرفته شده است. مقوله اصلی هدف، توسط مقوله‌های فرعی پیشگیری از شیخون‌های فرهنگی، کاهش بزهکاری و انحرافات اجتماعی در کودکان و نوجوانان، آگاه کردن والدین (خانواده‌ها) از ویژگی‌ها و شیوه‌های مناسب تربیتی

نوجوان، درمان دین‌گریزی و جلوگیری از شکاف بین نسل‌ها قابل تفسیر می‌باشد.

شیخون فرهنگی

یعنی دشمن یک هجوم فکری اعتقادی و اخلاقی (فرهنگی) ناگهانی و غافلگیرانه را متوجه یک ملت می‌کند تا باورها و اعتقادات و اخلاق آن جامعه را متلاشی کرده و یا حداقل از کارایی لازم باز دارد و این شیخون شیوه‌های خاص کارشناسی شده خود را همراه دارد و در واقع جنگی تمام عیار نه با تسلیحات نظامی بلکه با موضوعات فرهنگی است. مصاحبه‌شوندگان در اینباره اظهار داشتند:

– نوک حمله‌ی خود را متوجه دختران و پسران نوجوان و جوان کرده، و با شیوع انواع فساد از طریق توزیع عکس‌ها و پوستره‌های مستهجن و مواد مخدر و ارائه‌ی برنامه‌های ماهواره‌ای مبتذل و حیوانی، آنان را با فرهنگ خود که مملو از فساد و تباهی است، آشنا می‌کنند.

کاهش بزهکاری و انحرافات اجتماعی در کودکان و نوجوانان از نظر مصاحبه‌شوندگان پیشگیری از بوجود آمدن آسیب‌های اجتماعی و نابسامانی‌های دیگری از مواردیست که در بحث کاهش بزهکاری و انحرافات اجتماعی در کودکان و نوجوانان و ضرورت پرداختن به آن در کلاس‌های آموزش خانواده می‌توان به آن اشاره نمود. آنها در این زمینه اظهار داشتند:

– به نظر من هدف اصلی مدرس آموزش خانواده این باید باشد که برای جلوگیری از آسیب‌های اجتماعی و نابسامانی‌ها در نسل جوان چاره‌ای اندیشد و به آموزش والدین بپردازد.

– هدف کلاسهای آموزش خانواده باید آگاهی دادن به خانواده‌ها برای نظارت و کنترل بیشتر آنان بر فرزندان و گوشزد کردن میزان مجازات جرایم در صورت ارتکاب جرم توسط آنان باشد.

آگاه کردن والدین (خانواده‌ها) از ویژگی‌ها و شیوه‌های مناسب تربیتی نوجوان

تربیت به فرزندان می‌آموزد که چگونه از مقررات اطاعت کنند و به همه احترام بگذارند. این فرآیند هم تنبیه و هم پاداش را دربر دارد و هرچند که ساده به نظر می‌آید اما بسیار مهم و اساسی است. بنابراین، آگاه کردن والدین (خانواده‌ها) از ویژگی‌ها و شیوه‌های مناسب تربیتی نوجوان از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان امری ضروری می‌باشد که در کلاس‌های آموزش خانواده باید به آن پرداخته شود. ارتقای آگاهی اعضای خانواده در باره نقش‌ها و وظایف خانواده یکی از مواردیست که در این میان به آن اشاره شده است. مصاحبه‌شوندگان در این زمینه بیان کردند:

– مهمترین چالش پیش‌روی دانش‌آموزان نوجوان دوره‌ی تحصیلی متوسطه تعارض سبک و روش و شیوه‌های تربیتی بین خانه و مدرسه، عدم آگاهی کافی اولیا از پدیده‌ی نوجوانی و راه‌های مواجهه با آن، تأثیر گروه همسالان، تأثیر رسانه‌های جهانی همچون ماهواره و غیره را می‌توان برشمرد.

در برخی موارد والدین با مدیریت صحیح رفتار آشنا نیستند و موجب بروز مشکلات رفتاری در کودکان می‌شوند. کودکان خردسال به سرعت تغییر رفتار می‌دهند و رشد در این سن سریع

است. البته هر چه سریعتر درمان شود، بهتر است.

درمان دین‌گریزی

بنابه تفسیر مصاحبه‌شوندگان پژوهش حاضر، ترویج مفاهیم دینی همراه با خرافه و بدعت همچنین ترویج دین مسیحیت و بهائیت یکی دیگر از عوامل زمینه ساز درمان دین‌گریزی شناخته شده است. برخی از آنها در این زمینه اظهار کردند:

– خانواده‌ها، باید در زمینه نحوه شکل‌گیری هویت و بحران هویت در نوجوان، گروه‌های مخرب، عرفان‌های نادرست و دروغین و شیطان‌پرستی و شیوه‌های مناسب دوستیابی فرزندان، آگاهی کامل را کسب نمایند تا بتوانند جوابگوی پدیده‌های نوگرا باشند.

– محبت ظاهری از ارکان محتویات این شیوه تبلیغی مسیحیت در ایران است. نامگذاری شبکه‌های تلویزیونی، سایت‌ها، کتب و سی‌دی‌ها نیز بیانگر علاقه‌مندی ظاهری مبلغان به قرار دادن شعار محبت در کانون تبلیغات مسیحیت است. و از راه تظاهر به محبت قصد دارند که خانواده‌ها را به سوی خود جلب کنند.

جلوگیری از شکاف بین نسل‌ها

شکاف نسل‌ها به معنای اختلاف عقیده، تفکر، تغییر سبک زندگی است که بین نسل جوان و نسل گذشته اتفاق می‌افتد. به نظر مصاحبه‌شوندگان، نسل پیشین به سنت‌گرایی متحجرانه روی آورده که مانع هم‌سخنی و همفکری میان آنان و نسل بعدی شده، بنابراین، باید شیوه‌های درست به منظور جلوگیری از شکاف بین نسل‌ها در کلاس‌های آموزش خانواده به والدین آموزش داده شود. آنها در این زمینه بیان کردند:

– ارتباط نسل جوان امروز با بزرگترانشان اگر بصورت ناکارآمد و مختص به برآوردن برخی از نیازهایشان باشد بصورت یک ارتباط عقیم درمی‌آید که در آن صمیمیت، فضای عاطفی کم رنگ جلوه می‌کند.

– اگر والدین آنها در مقابل کامپیوتر، اینترنت، و... بیگانه باشند و جوان نتواند حتی شگفتی‌هایی را که مشاهده می‌کند برای والدین خود بیان کند فاصله عاطفی و کلامی بین آنها بیش از پیش خواهد شد.

• محتوا

محتوا یکی دیگر از مؤلفه‌های کلاس‌های آموزش خانواده از دیدگاه مدرسان آموزش خانواده می‌باشد. از دیدگاه مشارکت‌کنندگان در پژوهش، محتوای مناسب می‌تواند زمینه‌های تربیتی و رشد کودکان را از طریق آگاهی‌رسانی درست و مناسب به والدین آنها فراهم نماید. مقوله اصلی محتوا از طریق مقوله‌های فرعی تربیت جسمی و بهداشتی، تربیت اخلاقی-دینی، تربیت جنسی، تربیت اجتماعی، تربیت فرهنگی و تربیت روانشناختی و تحصیلی قابل توصیف می‌باشد.

تربیت جسمی و بهداشتی

در توصیف تربیت جسمی و بهداشتی می‌توان به نقش تغذیه در رشد جسمانی و هیجانی و یادگیری کودکان باتوجه به نظر مشارکت‌کنندگان در پژوهش اشاره نمود. از نظر آنها تغذیه مناسب عاملی بسیار مهم نه تنها در رشد جسمانی بلکه در رشد فکری و یادگیری کودکان می‌باشد و باید از سوی والدین به درستی کنترل و مدیریت شود. آنها در اینباره بیان کردند:

با غرایز جنسی خود به شیوه درست و صحیح برخورد کنند و نه آن را سرکوب کنند و نه به بی بندباری و انحرافات کشیده شوند و سلامت روان جامعه به خطر افتد.

در دوره متوسطه اول والدین باید در زمینه اینکه با پسر و دختر خود در زمینه مسائل جنسی چگونه برخورد کند، آموزش ببیند

تربیت اجتماعی

تربیت اجتماعی عبارت است از تامین تمهیدات لازم جهت متجلی ساختن ارزش‌ها و ضوابط مطلوب اجتماعی در فرد به منظور موثر بودن او در برخوردهای اجتماعی اعم از هدایت دیگران، مخالفت با نظرات غیرمنطقی، توافق و سازگاری و امور نظیر آن‌ها. از نظر مصاحبه شوندگان آشنایی والدین با آسیب‌ها و مشکلات اجتماعی (خشونت، بزهکاری، اعتیاد، کژرفتاری‌ها) می‌تواند یکی از عوامل زمینه ساز تربیت اجتماعی باشد. آنها در اینباره اظهار داشتند:

- با آشنایی خانواده‌ها با معیارهای انتخاب دوست از سوی نوجوانان و شیوه‌های مداخله مناسب خانواده، ارائه مسائل مربوط به بزهکاری نوجوانان، کژروی‌های اجتماعی، علل، آشنایی خانواده با عوامل مؤثر در ایجاد مشکل اعتیاد و روش‌های مناسب برخورد با آن می‌تواند در استحکام خانواده در آینده امیدوار بود.

- فرایند اجتماعی کردن و اجتماعی شدن دانش‌آموزان قانونمندی، رعایت قوانین اجتماعی و نحوه درونی کردن آن در فرزندان را باید در کلاسهای آموزش خانواده لحاظ شوند.

تربیت فرهنگی

با عنایت به جایگاه مهم فرهنگ و نقش آن در رقم زدن کیفیت اجتماعات انسانی می‌توان به اهمیت ویژه تربیت فرهنگی و بالطبع نظام‌های رسمی تعلیم و تربیت پی برد. از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان شیوه‌های فرزندپروری یکی از موارد زمینه ساز تربیت فرهنگی می‌باشد. آنها در اینباره اظهار داشتند:

- شیوه‌های فرزندپروری و مهارت‌های زندگی، را باید در کلاسهای آموزش خانواده لحاظ شوند.

- چون که خانواده اولین پایه گذار شخصیت، ارزشها و معیارهای فکری فرد است، و نقش مهمی در تعیین سرنوشت و سبک و خط مشی زندگی فرد در آینده دارد، بنابراین سبک فرزندپروری والدین تأثیر بسزایی در اخلاق و صحت و سلامت روانی فرد دارد.

تربیت روانشناختی و تحصیلی

تربیت روانشناختی و تحصیلی به تمرین سیستماتیک استراتژی‌ها و روش‌هایی اشاره دارد که برای افزایش عملکرد تحصیلی افراد همراه با افزایش مهارت‌های روانی آنها طراحی شده است. از نظر مصاحبه‌شوندگان در پژوهش حاضر، ایجاد هماهنگی بین آموزش‌های مدرسه و خانه و تعمیم آموزش‌های مدرسه در خانه از عوامل زمینه ساز تربیت روانشناختی و تحصیلی به شمار می‌آید، همانطور که بیان کردند:

- دوره‌های آموزش خانواده تأثیر زیادی بر رفتار اولیای دانش‌آموزان داشته است و همچنین شرکت در جلسات آموزش خانواده

- اصول تغذیه کودک و نقش تغذیه و خواب در رشد جسمانی و هیجانی کودکان از محتواهایی است که در برنامه کلاس‌های آموزش خانواده باید توجه لازم را به آن داشت.

- کودکان و نوجوانان سرمایه بزرگ انسانی و آینده سازان کشور هستند پس کودکان سالم امروز پایه گذار جامعه سالم فردا خواهند بود. در محیط اطراف ما به طور طبیعی میلیون‌ها میکروب وجود دارد، اگر این میکروب‌ها به طریقی وارد بدن شوند تحت شرایطی می‌توانند بیماری را شده و انسان را بیمار کنند. پس در مدرسه و در خانه، بهداشت فردی را رعایت نموده و پیامهای بهداشتی را به خانواده خود نیز انتقال دهید. اصول بهداشت و تربیت بهداشتی فرزند، آشنایی خانواده با مراقبت‌های بهداشتی فرزندان باید در دستور کار قرار گیرد.

تربیت اخلاقی-دینی

در توصیف تربیت اخلاقی-دینی از دیدگاه مصاحبه‌شوندگان، آشنایی خانواده‌ها با شیوه پاسخگویی منطقی به پرسش‌ها و تردیدهای فرزندان درباره اعتقادات مذهبی و پاسخگویی درست و مناسب به سوالات مختلف فرزندان در مورد مسائل دینی می‌تواند امری موثر باشد. آنها در اینباره اظهار داشتند:

- مدرس آموزش خانواده باید خانواده‌ها را با شیوه پاسخگویی منطقی به پرسش‌ها و تردیدهای فرزندان درباره اعتقادات مذهبی، شیوه‌های آموزش تکالیف مذهبی و تربیت دینی آشنا کند.

- مدرس آموزش خانواده باید طرح اعتلای نماز، حجاب و عفاف را در برنامه‌های کاری دوره‌های آموزش خانواده، قرار دهد.

- در کلاس‌های آموزش خانواده مدرس باید زمینه‌سازی و بسترسازی تربیت دینی در مقوله‌ی فرهنگ عفاف، حجاب، نماز و ... فراهم کند.

- مدرس آموزش خانواده باید انواع مشکلات اخلاقی و نحوه برخورد مناسب با آن‌ها را برای والدین توضیح دهد.

تربیت جنسی

کنجکاوی درباره روابط جنسی یک مرحله طبیعی از یادگیری درباره بدن است. آموزش جنسی به کودکان کمک می‌کند تا بتوانند اطلاعات بیشتری را در خصوص بدن خود به دست می‌آورند و احساس مثبتی درباره بدن خود داشته باشند. در توصیف تربیت جنسی آگاهی از مسائل دینی در رابطه با تربیت جنسی از دیدگاه مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر عاملی مؤثر می‌باشد. آنها در اینباره بیان کردند:

- مدرس آموزش خانواده باید احکام مربوط به احتلام، احکام مربوط به عادات ماهانه، مسائل مربوط به احکام نگاه کردن، آشنایی کامل‌تر با تغییراتی که از نظر جسمانی و روانی در دوران بلوغ در فرد ظاهر می‌شود، راه‌های کنترل و تعدیل‌گریزه جنسی، آموزش‌هایی در رابطه با معاشرت‌ها، آمد و شدها، لمس کردن‌ها و اختلاط‌ها به خانواده‌ها ارائه نماید.

والدین باید بدانند که حریم‌های خصوصی در منزل را رعایت کنند چرا که بچه زود رفتارهای والدین را یاد می‌گیرند.

- یکی از این زمینه‌ها، آموزش به والدین در مورد نحوه صحیح ارضای‌گریزه جنسی می‌باشد این باعث می‌شود که فرزندان بتوانند

رغبت و کنجکاوی در مخاطبان ایجاد می شود. مصاحبه شوندگان در این زمینه بیان داشتند:

- اساساً انسان ها ترغیب و تشویق و زیبایی اعمال را بهتر استقبال می کنند. بذر علاقه، رغبت و کنجکاوی را باید در دل مخاطبان رشد داد.

روش عینیت بخشی و ارائه بینش و رساگویی مقدم بر کلی گویی و مبهم گویی

در توصیف روش عینیت بخشی و ارائه بینش و رساگویی مقدم بر کلی گویی و مبهم گویی بر تکیه بر شیوایی بیان و هم رسایی کلام و استفاده از روش های جدید، تکنیک ها و وسایل روز از سوی مصاحبه شوندگان تاکید شده است. برخی از مصاحبه شوندگان بیان کردند:

- باید بر شیوایی بیان و هم رسایی کلام و در عین حال سادگی و بی پیرایگی و بر عینیت و بینش های قریب به ذهن مخاطبین تکیه کرد.

از روش های جدید، تکنیک ها و وسایل روز مثل فیلم های کوتاه، مستند استفاده کند و یا اینکه مدرسان آلبومی تهیه کنند و قطعاتی از روزنامه ها را که قابلیت تحلیل تربیتی زیادی دارد، در جلسات آموزش خانواده مطرح کنند.

روش چگونه گفتن مقدم بر چه گفتن مصاحبه شوندگان در تفسیر روش چگونه گفتن مقدم بر چه گفتن بر توجه به شخصیت اجتماعی مخاطبان و استفاده از روش تکریم شخصیت تاکید شده است، آنها در این زمینه اظهار داشتند:

- در همه ی مراحل تربیتی باید شخصیت متربی حفظ گردد.
- مریبان باید توجه داشته باشند که ایجاد هر نوع تحول و دگرگونی در نوجوان وقتی تحقق می یابد که شخصیت و حرمت وی محفوظ مانده باشد، وگرنه هر گونه تضادی که با حرمت و شخصیت متربی بوجود آمده باشد، انجام هر نوع سازندگی و تربیت امکان پذیر نخواهد بود.

تأکید بر انگیزش و امید به جای منفی نگری و انتقاد و ضعف تأکید بر انگیزش و امید به جای منفی نگری و انتقاد و ضعف، از دیگر روش هایی می باشد که مصاحبه شوندگان در روش ترغیب به آن اشاره داشته اند. استقبال والدین از روش و شیوه آموزش هدافمند، اظهار نظر والدین بدون نگرانی از درست یا نادرست بودن آن و انتقاد سازنده و جهت دهنده و یادآوری کننده از والدین در این روش قرار می گیرند. مصاحبه شوندگان در این زمینه بیان کرده اند:

- در ارائه محتوا باید روشی را به کار گیرد که در آن شرکت کنندگان نظر خود را بدون نگرانی از درست یا نادرست بودن آن، آزادانه بیان کنند.

- گاهی والدین از اینکه مورد تمسخر قرار گیرند، سعی می کنند در جلسات کاملاً ساکت باشند.

- البته باید مدرس به این نکته توجه کند که از انتقاد از والدین بپرهیزد.

- انتقاد از برخورد والدین با فرزندانشان باید سازنده و جهت دهنده و یادآوری کننده باشد، اما اگر شدید باشد آزردهی و دلزدگی را به ارمغان می آورد.

و هماهنگی بین آموزش های مدرسه و خانه، تا اندازه زیادی به افزایش آگاهی ها و دانسته های تربیتی اولیا کمک نموده است.

- خانواده ها باید با خدمات مشاوره ای با تأکید بر آشنایی با نشانه شناسی ابتلا به اختلالات روانی-عاطفی در نوجوان خود آشنا باشند. و این وظیفه مدرس آموزش خانواده است که اطلاعات کافی و جامع را در اختیار والدین قرار دهد.

- کسب اطلاعات بیشتر در مورد نحوه ای که والدین می توانند بر موفقیت تحصیلی فرزندان اثرگذار باشند، می تواند انگیزش خود اولیا را برای مشارکت در زمینه تحصیل فرزندان افزایش دهد، بنابراین باید مدرس آموزش خانواده اطلاعات والدین را افزایش دهد.

• روش

بنابر تفسیر مصاحبه شوندگان، روش های آموزش متفاوتی در کلاس های آموزش خانواده وجود دارد که جهت اثربخشی هرچه بیشتر این کلاس ها، مدرس باید از آنها استفاده نماید. مقوله اصلی روش با مقولات فرعی روش الگویی، روش ترغیب، روش عینیت بخشی و ارائه بینش و رساگویی مقدم بر کلی گویی و مبهم گویی، روش چگونه گفتن مقدم بر چه گفتن، تأکید بر انگیزش و امید به جای منفی نگری و انتقاد و ضعف و روش تفهیم و تحلیل قابل تفسیر می باشد.

روش الگویی

مهم ترین نوع یادگیری انسان، یادگیری از طریق مشاهده می باشد. بر همین اساس، یکی از روش های تربیت، تربیت به وسیله الگو است، که روش الگویی نامیده می شود. این روش در سراسر و ابعاد مختلف زندگی کاربرد دارد و از آن جا که محتوای تربیت را به صورت عینی و عملی و انطباق علم و عمل ارائه می دهد، در انتقال مفاهیم و آموزش برنامه های تربیتی، بسیار مؤثر می باشد. مصاحبه شوندگان در این زمینه بیان داشتند:

- مدرس آموزش خانواده باید به والدین آموزش دهد که ما چه بخواهیم و چه نخواهیم، فرزندان ما در درجه نخست محصول خانواده اند. این خانواده است که ما را تربیت می کند؛ این خانواده است که کانون رشد و تعالی ماست؛ این خانواده است که شخصیت ما را شکل می دهد؛ این خانواده است که نیازهای ما را پاسخ می دهد؛ این خانواده است که ریشه ها را محکم و مصونیت ایجاد می کند. تحقیقات نشان می دهد که اکثر افراد معتاد از خانواده های بحرانی می آیند. به بیان دیگر اعتیاد، معلول است و علت های آن را باید در درجه اول در خانواده جست و جو کرد. پس والدین باید بدانند که گفتار و عمل باید یکی باشد.

روش ترغیب

روش ترغیب یک فرایند مرکب است که نیازمند آماده سازی های دقیقی نظیر مکالمات مناسب دوطرفه و درک عمیقی از چگونگی اتخاذ تصمیم توسط دیگران می باشد. ترغیب کنندگان ماهر در یک فرایند درک متقابل، ارتباط عمیقی با مخاطبشان ایجاد می کنند. بنابراین، روش ترغیب، ترکیبی از دانش و هنر است و از دیدگاه مصاحبه شوندگان پژوهش حاضر، از طریق رشد دادن بذر علاقه،

والدین نسبت به کلاس کمک کی نماید. آنها در این زمینه اظهار داشتند:

- ارزشیابی اگر حذف شود ممکن است هدف‌های مورد نظر نائل نشود. یک سطح ارزشیابی گاهی به این شکل است که مدرس ماهر با نگاه به چهره‌های والدین حاضر در جلسه، به ارزیابی شیوه آموزشی خود؛ درگیر شدن والدین با محتوا؛ و علاقه‌مندی ایشان به موضوع بپردازد.

نقش پیشگیرانه

در توصیف نقش پیشگیرانه مدرس، مصاحبه شونده‌گان اشاره داشتند که مدرس آموزش خانواده، فقط یک مدرس است نه مشاور، همچنین مصاحبه شونده‌گان تاکید کردند که مدرس فقط یک مدرس است نه مددکار اجتماعی بنابراین، تنها موظف است که در حوزه تخصص خود اطلاعات مورد نیاز والدین را در اختیار آنها قرار دهد، بنابراین به عنوان یک مشاور در کلاس‌ها ایفای نقش نماید. آنها در این زمینه بیان کردند:

- مدرس باید توجه نماید که نقش آن با نقش یک مشاور خلط نشود.

- علاوه بر آن، در صورت ضرورت می‌تواند والدین را به مراکز خدمات و حمایت از خانواده‌ها و مؤسسات ضمن هماهنگی با گردانندگان آموزش خانواده، ارجاع دهد.

نقش هدایتگرانه

در توصیف نقش هدایتگرانه مدرس، مصاحبه شونده‌گان بیان داشتند که کلاس‌های آموزش خانواده باید به صورت هدفمند و دقیق برگزار شوند، بنابراین در میان به نیازسنجی اولیه برای هدف برگزاری جلسه و یا مکان برگزاری جلسه از سوی مدرس و تشکیل کمیته‌ی برنامه‌ریزی آموزش خانواده با هدایت مدرس آموزش خانواده اشاره کردند. آنها در این زمینه بیان داشتند:

- کمیته‌ای مرکب از گردانندگان آموزش خانواده و نمایندگان والدین، از دانش‌آموزان و معلمان تشکیل شود.

- کمیته‌ای تشکیل شود که در صورت ضرورت و نیاز پیشنهاد لازم را ارائه نمایند. ممکن است این کمیته از مدیر می‌خواهد که آموزش خانواده را شروع نکند، مگر اینکه پرسشنامه‌ی نیازسنجی اولیه اجرا شود. یا اینکه می‌تواند پیشنهاد دهد که اگر مکانی برای برگزاری کلاس ندارند، می‌توانند از مسجد کنار مدرسه که امکاناتی مثل سالن خوب، بخاری، دستگاه سرکننده و میکروفن مناسب دارد، استفاده کنند. نظام‌های پیشرفته‌ای مثل مدیریت ژاپنی پیشنهاد خوب را می‌خرند.

شرایط مداخله‌گر

شرایط مداخله‌گر، شرایط وسیع و عامی همچون فرهنگ، فضا و غیره است که به عنوان تسهیل‌گر یا محدودکننده راهبردها عمل می‌کنند. این شرایط، اجرای راهبردها را تسهیل و تسریع کرده و به

روش تفهیم و تحلیل

در توصیف روش تفهیم و تحلیل باتوجه به نظر مصاحبه شونده‌گان می‌توان گفت که روش تدریس و آموزش باید متناسب با سطح فهم و توان مستمع بر پایه تفهیم و تحلیل باشد، آنها در اینباره بیان داشتند:

- روش باید به گونه‌ای باشد که مخاطبان را بر پایه تفهیم و تحلیل متناسب با سطح فهم و توان مستمع در نظر بگیریم چرا که تأثیر آن بیشتر است.

- ضرب المثلی است که می‌گویند مستمع صاحب سخن را بر سر ذوق آورد. اگر مباحث متناسب با درک و فهم مخاطب باشند، مطمئناً واکنش آن را در پی خواهد داشت.

نقش مدرس

از دیدگاه مشارکت کنندگان در پژوهش حاضر، نقش مدرس از مولفه‌های تأثیرگذار در کلاس‌های آموزش خانواده می‌باشد. از نظر آنها مدرس دارای چندین نقش است که در صورت موفقیت در نقش‌های خود می‌تواند به عنوان آموزگاری تأثیرگذار خدمت نماید. مقوله اصلی نقش مدرس، توسط مقولات فرعی نقش یادگیری-یاددهی، نقش آگاهی از فناوری آموزشی، نقش ارزشیابی، نقش پیشگیرانه و نقش هدایتگرانه قابل تفسیر و توضیح می‌باشد.

نقش یاددهی-یادگیری

در توصیف نقش یادگیری-یاددهی از نظر مصاحبه شونده‌گان، مدرس آموزش خانواده باید به طور جدی یادگیرنده باشد و بر حسب نیاز باید بتواند از منابع اطلاعاتی روز استفاده کند. آنها در این زمینه بیان داشتند:

- مدرس آموزش خانواده دارای چندین نقش است. از نقش‌های مهم او این است که خودش نیز باید به طور جدی یادگیرنده باشد یعنی بر حسب نیاز باید بتواند از منابع اطلاعاتی روز مانند اینترنت، موتورهای جست و جوی گوگل، یاهو و سایت‌های داخلی مثل ایران داک استفاده کند.

- مدرس آموزش خانواده باید به کلاس‌های آموزش خانواده به شکل سازمان‌یادگیرنده نگاه کرد.

نقش آگاهی از فناوری‌های آموزشی

از دیدگاه مصاحبه شونده‌گان، باتوجه به پیشرفت‌های زیاد تکنولوژی در این سال‌ها و وجود تکنولوژی‌های جدید در امر آموزش، آشنایی کامل با مواد و تجهیزات تکنولوژی آموزشی یکی از عوامل نقش آگاهی از فناوری آموزشی مدرس می‌باشد. آنها در این زمینه اظهار داشتند:

- مدرس آموزش خانواده بهتر است با مواد و تجهیزات تکنولوژی آموزشی آشنا باشد و بتواند از آنها استفاده کند.

- مدرس آموزش خانواده باید دوره‌های تکنولوژی آموزشی را گذرانده باشد.

نقش ارزشیابی

آگاهی مدرس از سطوح ارزشیابی از دیگر موارد است. از نظر مصاحبه شونده‌گان آگاهی مدرس از سطوح ارزشیابی امری بسیار با اهمیت در تدریس می‌باشد و به انتخاب شیوه آموزشی مدرس، درگیر کردن والدین با محتوای آموزشی و ایجاد علاقه و اشتیاق در

عنوان یک مانع، آن را دچار تاخیر می‌نماید. در این پژوهش، شرایط مداخله‌گر پژوهش به صورت ذیل می‌باشند:

مشکلات اجرایی

از نظر مصاحبه شونده‌گان تعدادی عوامل بازدارنده در برگزاری هر چه بهتر کلاس‌های آموزش خانواده وجود دارد که رقت خانواده‌ها را در شرکت در این کلاس‌ها کاهش می‌دهد. مقوله موانع و مشکلات برگزاری کلاس‌های آموزش خانواده با مقولات فرعی مشکلات اجرایی و مشکلات آموزشی قابل تفسیر می‌باشد. از دیدگاه مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر، ساعات نامناسب برگزاری کلاسها و فضای فیزیکی نامناسب از مشکلات اجرایی می‌باشد که مانع مشارکت مناسب و استقبال خانواده‌ها از کلاس‌های آموزش خانواده می‌گردد. مصاحبه شونده‌گان در این زمینه بیان داشتند:

- به نظر من عدم نیازسنجی از نظر والدین در مورد ساعت تشکیل کلاس یکی از دلایل عدم استقبال از این کلاسها می‌باشد.
- وفق دادن ساعت برگزاری با میل و رغبت مدرس خانواده بدون در نظر گرفتن نظر خانواده‌ها یکی از مهمترین چالش‌ها می‌باشد.
- کمبود وقت والدین برای شرکت در این کلاسها از دلایل عدم شرکت والدین در کلاس‌ها می‌باشد.

- عدم استفاده از صندلی‌های راحتی یکی از مشکلات قابل مشاهده و قابل حل در برگزاری این کلاسها است.

- استفاده از کلاس‌های درس دانش‌آموزان یا نمازخانه برای آموزش کلاسهای خانواده بدون در نظر گرفتن پرستیژ خانواده‌ها. به عنوان یکی از مشکلات در برگزاری این کلاسها می‌توان در نظر گرفت.

- استفاده از کلاسهای بدون نور و دمای مناسب، یکی از عوامل عدم استقبال از این کلاسها می‌باشد.

- نبود امکانات و بودجه کافی در مدارس، یکی از این چالشها می‌باشد.

- استفاده از کلاس‌ها بصورت کاملاً خشک و فضای تکراری و بدون نشاط، که هم برای مدرس غیرقابل تحمل هستند و هم برای والدین.

- تعارض بین یافته‌های زنان در کلاس با مردان در خانه. چرا اینکه مادر هر چه در این کلاسها آموزش می‌بیند مورد قبول پدر قرار نمی‌گیرد. و در تربیت فرزند دچار تعارض می‌شوند. لذا ترجیح می‌دهند دیگر شرکت نکنند.

- عدم شرکت پدر در این دوره‌ها، یکی از مشکلات اساسی در این کلاس‌ها است. چون یک طرف تربیت پدر قرار دارد. و در صورت شرکت نکردن، به نوعی تربیت ناقص می‌ماند.

مشکلات آموزشی

باتوجه به مصاحبه‌های انجام شده، از موانع آموزشی می‌توان به مدرسین غیر متخصص اشاره داشت. از دیدگاه مشارکت‌کنندگان در پژوهش حاضر، مدرسین این کلاس‌ها، می‌بایست که دانش و اطلاعات کافی در زمینه موضوع و محتوای این کلاس‌ها داشته باشند تا بتوانند اطلاعات مفید، ساختارمند و کاربردی را در اختیار خانواده‌ها قرار دهند. آنها در این زمینه بیان کردند:

- به نظر من عدم بکارگیری برخی مدرسین بدون توجه به رشته

تخصصی آن، یکی از مهمترین چالشها در این زمینه است.

- به نظر من عدم تسلط و دانش کافی برخی مدرسین بر موضوع و محتوای آموزشی چه از نظر علمی و چه از نظر عمومی به عنوان یکی از مشکلات برگزاری این کلاسها می‌باشند.

- عدم وجود نیروهای متخصص برای آموزش خانواده و ساختارمند نبودن آموزش خانواده در سطح شهریکی از مشکلات برگزاری کلاس‌های آموزش خانواده است.

محتوای نامناسب از دیدگاه مصاحبه شونده‌گان یکی دیگر از موانع و مشکلات آموزشی می‌باشد که در برگزاری هر چه بهتر کلاس‌های آموزش خانواده تاثیر گذار است. از دیدگاه مصاحبه شونده‌گان برای ایجاد محتوا در این کلاس‌ها می‌بایست از منابع مناسبی استفاده شود و همچنین از پرداختن به موضوعات تکراری و غیر کاربردی پرهیز گردد. آنها بیان داشتند:

- برخی مدرسین بدون توجه به نیازهای آموزشی والدین مطالب تکراری را ارائه می‌نمایند.

- بازگو کردن مطالب تکراری توسط مدرسین، به عنوان یکی از مشکلات در زمینه عدم اثربخشی این کلاس‌ها می‌باشد.

- نبودن منابع مفید به جزء کتابهای منتشر شده، که آن‌ها هم برخی از این کتابها در کتابفروشی‌ها پیدا نمی‌شود و فقط به ارگانها و یا فقط انجمن اولیا و اختصاص دارند.

راهبردها (عمل-تعامل‌ها)

بنابه تفسیر افراد مورد مصاحبه باتوجه به اهمیت آموزش خانواده در مدارس نیاز به ارائه راهکارهایی در این زمینه می‌باشد. مقوله اصلی راهکارها پیرامون مقولات فرعی جذب اولیا، در دوره‌های آموزش خانواده و بکارگیری مدرسین مجرب و متخصص قابل تفسیر می‌باشد.

جذب اولیا، در دوره‌های آموزش خانواده

در مورد جذب اولیا، در دوره‌های آموزش خانواده، از دیدگاه مصاحبه شونده‌گان، تهیه و تدوین محتوای آموزشی کاربردی و به روز، استفاده از وسایل کمک آموزشی مناسب، طراحی فضای فیزیکی مناسب می‌تواند به عنوان راهکاری در جهت ایجاد جذابیت در دوره‌های آموزش خانواده، مطرح گردند به این صورت که برخی از مصاحبه شونده‌گان در این زمینه بیان داشتند:

- به نظر من استفاده از تجارب مفید و ارزنده‌ی اولیا، در مباحث تربیتی فرزندان در دوره‌های آموزش خانواده، در بکارگیری محتوای مناسب تأثیر زیادی دارد.

- پیشنهاد می‌شود در کلاسهای آموزش خانواده کلاسها به صورت موضوعی برنامه ریزی شود تا والدین با توجه به نیاز خود در کلاس مربوطه شرکت کنند و از آموزشهای تکراری خودداری شود.

- ساخت موشن‌گرافیک در مورد شیوه‌های نادرست فرزندپروری تأثیرگذاری بیشتری در درک و دریافت مطالب دارد.

- بهتر است از تبلیغات و بروشور برای حضور والدین در کلاسها استفاده نمود.

- طراحی وبلاگ در مورد خانواده متعادل و گذاشتن مطالب

آموزش خانواده در مدارس موثر می باشد. همچنین پنج هدف شامل پیشگیری از شیخون های فرهنگی، کاهش بزهکاری و انحرافات اجتماعی در کودکان و نوجوانان، آگاه کردن والدین (خانواده ها) از ویژگی ها و شیوه های مناسب تربیتی، درمان دین گریزی و جلوگیری از شکاف بین نسل ها که به عنوان اهداف آموزشی بر آموزش خانواده در مدارس موثر می باشند. علاوه بر این، در سیستم آموزشی محتوا یکی از مهم ترین عوامل می باشد، که در مصاحبات انجام شده مشخص شد که شش عامل در قالب محتوای آموزش قرار می گیرند که عبارتند از: تربیت جسمی و بهداشتی، تربیت اخلاقی-دینی، تربیت جنسی، تربیت اجتماعی، تربیت فرهنگی و تربیت روانشناختی و تحصیلی که بر آموزش خانواده در مدارس اثرگذار می باشند. در این میان روش های آموزشی نیز وجود دارند که بر آموزش خانواده در مدارس موثر می باشند. این روش ها عبارتند از: روش الگویی، روش ترغیب، روش عینیت بخشی و ارائه بینش و رساگویی مقدم بر کلی گویی و مبهم گویی، روش چگونه گفتن مقدم بر چه گفتن، تأکید بر انگیزش و امید به جای منفی نگری و انتقاد و ضعف و روش تفهیم و تحلیل، که بهره گیری از هر کدام از این روش های آموزش می تواند تاثیر بسزایی بر آموزش خانواده در مدارس داشته باشند. همچنین نقش مدرس از دیگر عواملی است که می تواند بر آموزش خانواده در مدارس تاثیر گذار باشد. این نقش ها عبارتند از: نقش یادگیری-یاددهی، نقش آگاهی از فناوری آموزشی، نقش ارزشیابی، نقش پیشگیرانه، نقش هدایتگرانه. بنابراین، همانطور که مشخص شد، عوامل تاثیر گذار بر آموزش خانواده در مدارس عبارتند از: اصول، هدف، محتوا، روش و نقش مدرس. در این میان برخی عوامل بازدارنده وجود دارند که مانع از برگزاری مناسب و مفید کلاس های آموزش خانواده می گردند. این موانع عبارتند از: مشکلات اجرایی و مشکلات آموزشی. از مشکلات اجرایی می توان به ساعات نامناسب برگزاری کلاس ها، فضای فیزیکی نامناسب و عدم حمایت و استقبال والدین اشاره نمود و از مشکلات آموزشی می توان به مدرسین غیر متخصص و محتوای نامناسب اشاره کرد. با توجه به بررسی ها و مصاحبه های انجام شده و شناخت عوامل تاثیر گذار بر آموزش خانواده در مدارس و مشکلات و موانع بر سر راه برگزاری این کلاس ها، می توان راهکارهایی را در این بین جهت برگزاری بهتر کلاس های آموزش خانواده بیان نمود. این راهکارها عبارتند از: (۱) جذب اولیاء در دوره های آموزش خانواده از طریق تهیه و تدوین محتوای آموزشی کاربردی و به روز، استفاده از وسایل کمک آموزشی مناسب و طراحی فضای فیزیکی مناسب. (۲) بکارگیری مدرسین مجرب و متخصص از طریق برگزاری کلاس ها ضمن خدمت و برگزاری آزمون، تشکیل شورایی متشکل از (ارشاد اسلامی، آموزش و پرورش، تبلیغات اسلامی، شبکه بهداشت، مشاوران و مددکاران اجتماعی، نیروی انتظامی) برای نظارت بر مدرسین و همکاری بی دریغ مدیران در اجرای برنامه های آموزش خانواده با رویکرد موضوع مورد نظر. آموزش و پرورش به اصلاح نگرش خود در زمینه آموزش خانواده بپردازند و با به کارگیری مدرسین قابل و با کفایت و امکانات آموزشی لازم در زمینه های مختلف، هدف، روش، اصول با جذابیت های متناسب با والدین گام مثبت در این زمینه بردارند. با

مفید و نظرات و سؤالات والدین در صورت شرایط بحرانی (کرونا، سیل و زلزله) و ادامه کلاس ها در فضای مجازی می تواند پیشنهاد خوبی باشد.

- مجهز کردن مدرسه اولیاء به امکانات رفاهی مانند صندلی های راحتی، اتاق کنفرانس، نور و دمای مناسب، وسایل گرمایشی و سرمایشی، تلویزیون، لب تاپ و کامپیوتر، ویدئو پروژکتور، آب-سردکن و ... می تواند مکانی مناسب برای برگزاری کلاس آموزش خانواده باشد.

- دغدغه برخی والدین برای خانه و یا فرزندان کوچک، که پیشنهاد می شود اتاقی را برای نگهداری از کودکان خردسال در ساعات برگزاری کلاس تدارک ببینند.

- به نظر من کلاسها نباید در محیط خشک و غیرقابل انعطافی برگزار شود. مثلا اصلا نباید در محیط نمازخانه باشد. بلکه برای برگزاری جلسات آموزش خانواده گاهی از مواقع در فضای سبز و یا آموزش بصورت اردوی خانوادگی می توان اثربخشی این کلاسها را دو چندان کرد.

بکارگیری مدرسین مجرب و متخصص

بکارگیری مدرسین مجرب و متخصص، از طریق برگزاری کلاسها ضمن خدمت و برگزاری آزمون نیز یکی دیگر از راهکارهایی است که از نظر مصاحبه شوندگان در پژوهش حاضر مطرح گردیده است، مصاحبه شوندگان در این زمینه اظهار داشتند:

- برگزاری آزمون تعیین مدرس متخصص بر اساس رشته تحصیلی، مدرک تحصیلی (فوق لیسانس و دکترا) و مصاحبه از پذیرفته شدگان جهت بررسی توانمندی و فن بیان می تواند موثر باشد.

- آموزش تخصصی مدرسین منتخب بصورت ترم تحصیلی و نیازهای محتوایی والدین در این زمینه بسیار موثر است.

- تقویت مراکز راهنمایی و مشاوره خانواده در جهت بهبود روابط خانوادگی و اهمیت نقش الگویی اثربخش خانواده در تربیت فرزندان انجام شود.

- هماهنگی دستگاه های مرتبط با آموزش و پرورش باید موجود داشته باشد.

- بهتر است بر کار مدرسان آموزش خانواده نظارت دقیق و همه جانبه ای صورت بگیرد. و این ایجاب می کند که کمیته ای در این رابطه متشکل از ارگانهای مختلف تشکیل شود.

- احساس مسئولیت مدیر و علاقه به فعالیتهای انجمن و جلسات آموزش خانواده.

- مدارس هم دوره که همجوار می باشند با هماهنگی مدیران به برگزاری جلسات آموزش خانواده بصورت مشترک اقدام می کنند.

نتیجه گیری

پژوهش حاضر با هدف ارائه مدلی جهت آموزش خانواده در مدارس کرمان انجام گرفت. با توجه به تفسیر مصاحبه های انجام شده، در زمینه آموزش خانواده در مدارس، ۶ اصل در قالب اصول آموزش وجود دارد که عبارتند از: اصل مخاطب شناسی، اصل جامعیت، اصل همه جانبه نگری، اصل تدریجی بودن، اصل استمرار و پویایی آموزش و اصل فطرت که به عنوان اصول آموزشی بر

Educational Sciences, Islamic Azad University, Roodehen Branch, 1 (4), 72-55.

4. Bakhtiari, A., Pirzad, A. (1390). Study of the effectiveness of family education classes from the perspective of parents. *Family Quarterly*, 1 and 2, 156-121.

5. Hakimzadeh, R., Mirzabeigi, M. A., Rasooli Saghaei, M. (1393). Education Needs Assessment Family education programs for parents of students in District One of Tabriz. *Education and Evaluation Quarterly*, 7 (26): 24-7.

6. Mazaheri, H. (1394). Assessing the education needs of parents of secondary school students in family education classes. *Family and Research Quarterly*, (۲۴),

7. Azadmarzabadi, A., Zarei, A. (1397). Educational Needs Assessment Family education programs for military parents of students: A case study of high schools in a military town in Tehran. *Journal of Military Medicine*, 20 (5), 573-563.

8. Ebrahim Tabar ,, Efsandiar. Emadian, Seyed Olya. (1400). the effectiveness of family education program on parental bonding and high-risk behaviors of adolescents. *Ibn Sina*, 23 (3): 51-43.

9. Meszaros, P. S., Gloria, B., Bonnie, G., & Melissa, C. (2012). Parent education .website Development, center for information Technology impacts on children.

10. Christenson, S. L., & Conoley, J. (2010). Evidence-based parent and family interventions in school psychology: Overview and procedures. *School Psychology Quarterly*, 20 (4): 345.

11. Churchill SS, Kieckhefer GM. (2018). One year follow-up of outcomes from the randomized clinical trial of the building on family strengths program. *Maternal and child health journal*. 2018; 22 (6): 913-921. doi: 10.1007 / s10995-018-2467-4

12. Hazzard VM, Miller AL, Bauer KW. Mother-child and father-child connectedness in adolescence and disordered eating symptoms in young

توجه به نتایج پژوهش‌های خارجی و داخلی می‌توان دریافت والدین بنا به دلایل متعدد یا از ادامه‌ی تحصیل بازمانده‌اند و یا در رشته‌هایی تحصیل کرده‌اند که با فنون و اصول و روش‌های تربیتی به صورت علمی آشنا نیستند. نیز ممکن است با توجه به شرایط زندگی خود، امکان کسب آگاهی و به کارگیری شیوه‌های نوین تربیتی را از طریق مطالعه، مشاوره و ... نداشته باشند؛ لذا با ضرورت آموزش خانواده در جهت افزایش دانش، اطلاعات و آگاهی والدین امری اجتناب-ناپذیر است. به نظر می‌رسد والدین دانش‌آموزان، با آموزش خانواده به خطاهای تربیتی موجود در زندگی خود پی برده و از آن به بعد، در صورت دانش‌افزایی و تأثیر آن بر نظام باورها، به صورتی آگاهانه، به تربیت گل‌های باغ زندگی خود اقدام می‌کنند. آموزش خانواده بایستی ارائه دهنده‌ی فرصت‌های متنوعی برای فراگیری آموزه‌ها توسط والدین باشد و لازم است در اکثر برنامه‌های آموزش خانواده به طور مستمر تغییراتی داده شود تا این آموزش‌ها بتوانند برآورنده‌ی نیازهای والد در راستای تعلیم و تربیت فرزندان امروزی باشند. به لحاظ اهمیتی که این کلاس‌ها در تحقق اهداف نظام آموزشی دارند اگر تهدیدها و فرصت‌های این دوره‌ها شناخته شود و به شیوه صحیح اجرا گردد می‌توانند کارآیی لازم را داشته باشند. آموزش والدین و تقویت مهارت‌ها تربیتی و فرزندپروری خانواده‌ها از طریق فراهم نمودن حمایت‌های لازم و آموزش‌های مرتبط و اثربخش، به منظور ایجاد یک محیط ایده‌آل، اقدامی در راستای رشد و توسعه‌ی توانایی‌های والدین و کودکان می‌باشد. به دلیل اهمیت آموزش خانواده و لزوم برنامه‌ریزی جهت برگزاری این برنامه‌ها پیشنهاد می‌شود که واحدی بنام آموزش خانواده در ادارات آموزش و پرورش دایر شود. توجه و اولویت دادن این نهاد به امر پژوهش با اختصاص دادن بودجه بیشتر، تشویق و هدایت بیشتر پروژه و طرح‌های پژوهشی و پایان‌نامه‌ها با موضوع آموزش خانواده.

تشکر و قدردانی

از مسئولین و اساتید دانشگاه آزاد واحد بندرعباس کمال تشکر و قدردانی را دارم.

References

1. Beh Pajooh, A. (1391). Family pathology and prevention of family conflicts. *Publications of the Association of Parents and Educators*.
2. Farhadi, Y. (1383). Investigating the obstacles and problems of family classes and ways of its development and improvement in Lorestan province. Tehran, Education Research Institute.
3. Hosseini Heydari, M, Bagheri, N., Tabe Jamaat, Mor. (1385). Parents' Attitudes towards Family Classes, *Quarterly Journal of New Thoughts in*

of Students in 2011. *Journal of Women and Family Studies*, 4 (14), 64-43.

22. Noor al-Dini, M. (1390). Investigating the factors affecting the status of parent company to attend family education classes in Zarand, Kerman. Master Thesis, Faculty of Educational Sciences and Psychology, Shahid Beheshti University

adulthood. *The journal of adolescent health*. 2020; 66 (3): 366-371. doi: 10.1016 /j.jadohealth.2019.09.019

13. Jan-Eric, G. Kajsa Yang, H. (2018). Changes in the Impact of Family Education on Student Educational Achievement in Sweden 1988–2014. 26 (5): 719-736.

14. Lars, B. Oriol, R. (2016). Participation and family education in school: Successful educational actions. 46 (2): 177191.

15. Kazempour, Ismail. Rajabi, Zahra Asaei, Seyedeh Masoumeh. (1398). Provide a family economics education model for students. *Journal of New Approach in Educational Management*, 10 (2): 112-95

16. Mahna, Seyedeh Maryam. Samani, Siamak. (1396). Parental self-efficacy in different types of family: process model and family content. *Practical Advice*, No. 14, 16-1.

17. Sadeghi, Massoud Fatehizadeh, Maryam Ahmadi, Seyed Ahmad (1393). Development of a healthy family model by exploratory mixed research method. *Family Psychology*, 1 (1): 40-29.

18. Nazari Sediqeh; Jafari Nia Gholamreza. (1398). Identify the features and components of the family education curriculum based on improving students' lifestyles and preventing social harms. *Islamic Lifestyle Quarterly*, 4 (2): 111-101.

19. Steele EH, McKinney C. Emerging adult psychological problems and parenting style: moderation by parent child relationship quality. *Personality and individual differences*. 2019; 146: 201-208. doi: 10.1016 /j.paid.2018.04.048

20. Droudy, A. (1393). Pathology of families in Mashhad and comparison of family educational methods. Master Thesis, Tehran: Family Research Institute of the Ministry of Education.

21. Aqdasi, A. N., Farid, A., Bayramzadeh, H. (1390). Pathology of Family Education in Mako County Education from the Perspective of Parents